

SPREČAVANJE PRANJA NOVCA: OSNOVE

Dio 7: Virtualna imovina

Pod „virtualnom imovinom“ se podrazumijeva široka kategorija imovine zasnovane na tehnologiji decentraliziranog vođenja evidencije transakcija /engl. *Distributed Ledger Technology – DLT*. *DLT* omogućava da se podaci pohrane na više lokacija („decentraliziraju“) u sklopu zajedničke mreže, time dopuštajući svim korisnicima mreže da utvrde vlasništvo i prenesu virtualnu imovinu, poput *bitcoina*. Virtualnu imovinu odlikuju jedinstvene karakteristike, prednosti i nedostaci u odnosu na tradicionalnu imovinu i plaćanje. Profesionalne računovođe se moraju informirati o načinima na koje osobe koje peru novac i financiraju terorističke aktivnosti mogu zloupotrijebiti te karakteristike da nabave, prenesu i pohrane vrijednost i to najčešće izvan okvira financijskog sistema, prikrivajući porijeklo ili odredište sredstava.

Kako kriminalci zloupotrebljavaju virtualnu imovinu

Virtualna imovina može biti uključena u sve faze pranja novca, uključujući:

- prije činjenja krivičnog djela, primjera radi u vidu pribavljanja sredstava kroz protuzakonitu prodaju dobara ili usluga u zamjenu za virtualnu imovinu;
- fazu polaganja, konkretno kroz pretvaranje protupravno stečene virtualne imovine u fiducijarne valute u sklopu tradicionalnog financijskog sistema;
- prikriivanje – transakcije zasnovane na kriptovalutama u pravilu je moguće pratiti pomoću analize lanaca blokova, ali kada se izvrše izvan regulatornih parametara to neće obavezno pokazati poveznicu između transakcije i konkretne osobe. Osim toga, kriminalci znaju koristiti i usluge koje pomažu zadržati anonimnost poput miksera i tzv. *tumblera* kakvima se prekidaju veze između kriptotransakcija;
- preslojavanje, konkretno pretvaranje fiducijarne imovine u virtualnu, razmjenjivanje virtualne imovine, pretvaranje jedne u drugu vrstu virtualne imovine i pretvaranje virtualne imovine u fiducijarne valute;
- integracija – slično kao i kod pranja prljavog fiducijarnog novca i društvo koje posluje putem interneta i prihvata plaćanje u kriptovalutama je moguće osnovati isključivo u svrhu da se legaliziraju protuzakonito stečena sredstva i opere prljavi kriptonovac.

Definicije pojmova

Virtualna imovina – je vrijednost u digitalnoj formi koju je moguće prenijeti, odnosno koristiti za plaćanje. U to ne spadaju digitalne fiducijarne valute.

Kripto valuta – kriptografski zaštićeni decentralizirani vid virtualne imovine koji se može koristiti kao sredstvo razmjene, prenositi, pohranjivati i njime trgovati elektronskim putem. Najpopularnije, od sada već hiljada vrsta kripto valuta, su *bitcoin* i *ether*.

Nezamjenjivi token /engl. *Non-Fungible Token – NFT* – potpuno jedinstvena vrsta virtualne imovine. Postoji veliki broj *bitcoina*, ali samo po jedan od svake vrste *NFT*-a. Često su to unikatna digitalna umjetnička djela ili drugi vid digitalne imovine ili nekretnina.

Pružatelj usluga u vezi sa virtualnom imovinom /engl. *Virtual Asset Service Provider – VASP* – privredno društvo koje pruža neku od sljedećih vrsta usluga:

- prijenos ili razmjena jedne u drugu vrstu virtualne imovine, odnosno virtualne imovine u fiducijarne valute;
- zaštita/upravljanje virtualnom imovinom; i
- pružanje financijskih usluga povezanih s emitiranjem virtualne imovine.

Portfelj virtualnih valuta – mjesto gdje se drži, čuva i u koje i iz kojeg se vrši prijenos virtualne imovine.

PRIMJER IZ PRAKSE

Kibernetički napad na „Colonial Pipeline“

Virtualna imovina je za kratko vrijeme postala omiljeni vid plaćanja kod kibernetičkog napada poznatog kao *ransomware* koji podrazumijeva traženje otkupnine za povrat oduzetih podataka i s kojim se profesionalne računovođe, a naročito revizori, i njihovi klijenti sve češće susreću.

Napad na „Colonial Pipeline“ u Sjedinjenim Američkim Državama je dobar primjer *ransomware* napada kakvima su privredna društva izložena na sad već redovnim osnovama. Naime, u maju/svibnju 2021. godine, preduzeće „Colonial Pipeline“ je bilo žrtva kibernetičkog napada koji je uzrokovao potpunu petodnevnu obustavu rada. Napadači su tražili otkupninu u vrijednosti 75 *bitcoina*, čija protuvrijednosti je u tom trenutku iznosila 4,4 miliona američkih dolara, a što je „Colonial Pipeline“ na kraju i platio. Vlasti su uspjele povratiti većinu novca od otkupnine, ali je njihova dalja istraga pokazala da je istim napadačima u prethodnoj godini dana iz 47 različitih izvora uplaćeno preko 90 miliona američkih dolara u *bitcoinima*.

U određenom trenutku, tako protuzakonito stečena dobit bi morala biti integrirana u zakoniti finansijski sistem, što daje priliku profesionalnim računovođama da to prepoznaju i prijave, ali *ransomware* napadi ipak ukazuju i na značaj učinkovitih kontrola iz domena kibernetičke sigurnosti.

Najnovije dopune standarda FATF-a

U 2018. godini, termini „virtualna imovina“ i „pružatelj usluga u vezi s virtualnom imovinom“ su uvršteni u pojmovnik FATF-a a VASP-ovi i u regulatorni okvir FATF-a. Više detalja o virtualnoj imovini i VASP-ovima sa stanovišta borbe protiv pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti možete pronaći u FATF-ovom „[Ažuriranom vodiču iz primjene pristupa zasnovanog na rizicima na virtualnu imovinu i pružatelje usluga u vezi s virtualnom imovinom](#)“.

DODATNA POMOĆ

„Vodič iz primjene pristupa zasnovanog na rizicima za računovodstvenu profesiju“ **FATF-a nudi opća uputstva** za borbu protiv pranja novca a detaljnije informacije o domaćim uvjetima, uključujući primjenjive regulatorne zahtjeve, možete zatražiti od svoje profesionalne računovodstvene organizacije.

259 Fifth Avenue, New York 10017
www.ifac.org | +1 (212) 286-9344 | [@ifac](#) | [in](#) company/ifac

⚠ Najčešći znaci upozorenja

Svi najčešći znaci upozorenja koji se tiču „tradicionalnih“ vidova pranja novca su primjenjivi i ovdje, s tim što:

- većina sredstava klijenata potiču iz ulaganja u virtualnu imovinu koja ne podrazumijeva pisani trag;
- neproporcionalno veliki dio bogatstva klijenata potiče iz virtualne imovine koju drže VASP-ovi kojima nedostaje kontrola u funkciji sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti;
- klijenti razmjenjuju virtualnu imovinu u jurisdikcijama visokog rizika gdje nema kontrola u funkciji sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti;
- klijenti često mijenjaju identifikacijske podatke poput elektronske ili IP adrese.

Novije šeme pranja kripto valuta uključuju sljedeće metode:

- neregulirane vidove razmjene kripto valuta (koji nisu usklađeni s propisima o sprječavanju pranja novca i obavezi poznavanja svojih klijenata);
- internet stranice za igrice i igre na sreću;
- korištenje usluga miksera ili tzv. *tumblera* poput *Anonymix-a*;
- „kripto bankomate“ sa slabim upravljanjem rizicima; i
- kripto debitne kartice s pretplatom.

Računovođe koje uoče izraženu zastupljenost ove vrste proizvoda/usluga bi trebale izvršiti dodatne provjere i detaljniju istragu.

Kada odbiti angažman

- Kada se traže specijalističke usluge za koje niste kompetentni
- Kada nema evidencije o obavljenoj trgovini ili ulaganju koja bi pokazivala porijeklo novca
- Kada Vas zabrinjava reputacija date vrste virtualne imovine, tijela koje/a je emitiraju i sama razmjena/e
- Kada tijelo/a koje/a emitiraju i razmjenjuje/u virtualnu imovinu nije/su uspostavilo/a učinkovite kontrole u službi sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti
- Kada Vas zabrinjava nešto kod klijenta, odnosno odstupanja u podacima koje je pružio

Prijavljivanje sumnjivog djelovanja

Ukoliko posumnjate da je prijenos imovine povezan s krivičnim djelovanjem, odnosno s protuzakonito stečenom dobri, možete to htjeti prijaviti nadležnom organu za finansijski kriminal. U određenim jurisdikcijama, profesionalne računovođe čak imaju zakonsku obavezu da to naprave.

www.icaew.com
[@icaew](#) | [in](#) company/icaew

Ovo izdanje Osnove: Sprečavanje pranja pranja novca, Dio sedmi: Virtualna imovina, kojeg je u februaru 2022. na engleskom jeziku objavio International Federation of Accountants, u septembru 2023. je na bosanski jezik preveo Savez računovođa, revizora i finansijskih radnika Federacije BiH (SRRiF-FBiH) i umnožava ga uz dopuštenje IFAC. Odobreni tekst svih IFAC publikacija su ona izdanja koja je IFAC objavio na engleskom jeziku. IFAC ne snosi odgovornost za ispravnost i potpunost prijevoda, niti za postupanje koje bi moglo prosteći iz njega.

Tekst na engleskom jeziku Osnove: Sprečavanje pranja pranja novca,
Dio sedmi: Virtualna imovina © 2022. IFAC. Sva prava pridržana.

Tekst na bosanskom jeziku Osnove: Sprečavanje pranja pranja novca,
Dio sedmi: Virtualna imovina © 2023. IFAC. Sva prava pridržana.

Izvorni naslov: Anti-Money Laundering, The Basics Installment 7 - Virtual Assets (February 2022)

Obratite se na Permissions@ifac.org za dopuštenje za reprodukciju, pohranu ili prijenos ili za izradu drugih slične upotrebe ovog dokumenta